

3. Carnap R. Der logische Aufbau der Welt. 4. Aufg / Rudolf Carnap. – Hamburg : Meiner, 1974. – XX, 289 s.

4. Carnap R. Scheinprobleme in der Philosophie und anderemeta-physikkritische Schriften / [Hrsg. Thomas Mormann]. – Hamburg : Felix Meiner Verlag, 2005. – 150 s.

5. Geier M. Der Wiener Kreis: mit Selbstzeugnisse und Bilddokumenten. – Reinbek bei Hamburg : Rowohlt, 1992. – 156 s.

6. Haller R. Neopositivismus. Eine historische Einführung in die Philosophie des Wiener Kreises / Rudolf Haller. – Darmstadt : Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1993. – VIII, 304 s.

7. Kraft V. Positivismus, Logischer // Historisches Wörterbuch der Philosophie. Bd. 7 (P–Q) / [Hrsg. J. Ritter, K. Gründer]. – Darmstadt, 1989.

8. Quine W. V. O. Zwei Dogmen des Empirismus // Von einem Logischen Standpunkt. Neun logisch-philosophische Essays / Willard Van Orman Quine. – Frankfurt am Main, Berlin, Wien: Ullstein, 1979. – S. 27–50.

9. Runggaldier E. Analytische Sprachphilosophie / Edmund Runggaldier. – Stuttgart, Berlin, Köln: Kohlhammer, 1990. – 192 s.

10. Schonberthl. Diskursive Religionspädagogik / Ingrid Schonberthl. – Göttingen : Vandenhoeck & Ruprecht, 2009. – 251 s.

11. Wissenschaftliche Weltanschauung – Der Wiener Kreis / [Hrsg. Verein Ernst Mach]. – Wien : Artur Wolf Verlag, 1929. – 59 s.

Shepetyak O. M., candidate of science (Philology), lecturer of the Philosophy Department of the Borys Grinchenko University Kyiv, doctorate of the Skovoroda–Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine, Kiev), o.shepetyak@gmail.com

The problem of the relationship between faith and reason in the modern religious and philosophical discussions

In the article the tendency to move the relationship between faith and reason in the sphere of philosophy of science and epistemology is analyzed. A lively development of philosophy of science, presented by neopositivism of Vienna philosophical circle, critical rationalism of Karl Popper, the doctrine of the scientific revolution and paradigms of T. S. Kuhn and numerous other areas of the realm of philosophy, has stimulated interest of theologians to the problem of knowledge in philosophy. As a consequence religious philosophy faced the problem of forming an adequate response to the accusations against rationality and scientific value of religion. The responses suggested by A. Platinga, G. Sauter, J. Bochenski, and others, while offering different approaches to solving the problem, yet converge to a common denominator that the theological truth not only can not be proven by empirical evidence, used in natural sciences, but also does not require such proof as the subject of theological study goes beyond empirical reality.

Keywords: faith, reason, religious philosophy, postpositivism.

Шепетьак О. М., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Київський університет ім. Бориса Грінченка; докторант, Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України (Україна, Київ), o.shepetyak@gmail.com

Проблема соотношения веры и разума в современной религиозно-философской дискуссии

Проанализирована тенденция к переходу проблемы соотношения веры и разума в сферу философии науки и эпистемологии. Интенсивное развитие философии науки, представленный неопозитивистами Венского философского кружка, критическим рационализмом К. Поппера, учением о научных революциях парадигмах Т. С. Куна многими другими направлениями этой области философии, стимулировал интерес богословов к проблеме познания в философии. Как следствие, перед религиозной философией появилась проблема формирования адекватного ответа на обвинения против рациональности научной ценности религии. Ответы, предложенные Е. Платингой, Г. Саутером, Ю. М. Бохенскими другими, хотя и предлагают разные подходы решению проблемы, все же сходятся к общему в том, что богословские истины не только не могут быть доказаны примерами эмпирического доказательства, принятого в природоведении, но и не нуждаются в таком доказательстве, поскольку предметом своего изучения богословие выходит за пределы эмпирического данного.

Ключевые слова: вера, разум, религиозная философия, постпозитивизм.

* * *

УДК 141.7

Дєдушев В. В.,
аспірант кафедри філософії,
Криворізький національний університет
(Україна, Кривий Ріг), vityaded@gmail.com

МОРАЛІЗАЦІЯ МЕХАНІЧНОГО УЯВЛЕННЯ ПРО ДЕРЖАВУ У РОБОТАХ ДЖОНА ЛОККА

Аналізується вплив вчення Дж. Локка на сприйняття соціальної теорії Т. Гоббса. Можливості інтерпретації умов озвучених Локком як певних моралізуючих коментарів, які вказують на наявність природних прав людини, які забезпечують подальші законні права людини в суспільстві, оскільки визначають те, на що людина може заявити права, а на що не може, то б то визначили, що не тільки праця є виміром власності, а й намір, що до використання цієї праці можна вважати певним виміром власності.

В статті ми змогли чітко визначити поняття погіршення, не погіршення, покращення та не покращення, які можна вважати універсальними, які можна використовувати для всіх концепцій суспільного договору також як певні моральні універсали які допомагають нам більш чітко виявити погляди філософів на таке поняття як благополуччя, та зрозуміти, що саме мається на увазі під впливом дії одного індивіда на благополуччя іншого. І хоча це це не є новим обґрунтуванням моралі з позиції раціональності, але забезпечує нас необхідним інструментарієм для нього.

Ключові слова: природний закон, моралізація, механічне уявлення.

Держава описана у “Левіафані” Томасом Гоббсом не є моральною. Таке твердження висуває канадський філософ Девід Готьє у своїй роботі “Мораль за згодою” [4, с. 202]. Воно ґрунтується на тому, що Гоббс у своїй роботі зведе природне право, яке було основою для християнської моральної думки, так і більш ранньої філософії стоїків до певної раціональної, нормативної мотивації згідно з якою і діють більшість індивідів. Основної ціллю індивіда згідно з Гоббсом є виживання та його персональне благополуччя, що в слід за цим спонукає інших індивідів діяти відповідно [6, с. 64]. (є цікавим те, що термін самозбереження який використовується у “Левіафані” довгий час піддавався цензурі, тим самим спотворюючи зміст, ранні інтерпретації та коментарі [12, с. 132]). Тобто соціальна поведінка індивіда регулюється згідно з певною ціллю, і через це ми можемо сприймати Гоббса як попередника сучасних моральних теорій які обґрунтовують мораль засобами раціональності. Ці теорії, у філософії другої половини ХХ століття представлені такими іменами як: Дж. Ролз, К. Барієр, Г. Гріс, Дж. Нозік та ін. І через це нашим основним завданням у цій роботі, крім оцінки моралізаторського впливу вчення Джона Локка на вчення Томаса Гоббса, є доведення твердження: “Головною ціллю моралі є представлення такого доводу який перевісить доводи егоїстичного інтересу в тих випадках, коли прислідування кожним лише своїх цілей буде насправді небезпечним для всіх у цілому, так і для кожного” [2, с. 309]. Яке висунув Курт Баєр у роботі “Раціональний базис етики”, та яка на нашу думку є імплікованою у вчення Локка. Це спонукає нас на оцінку будь якої дії з раціональної точки зору, що в свою чергу, майже нівелює моральність людини як певного поняття притаманного тільки Homo sapiens, і перетворює її на моральність, на певний механізм виживання, але в такому випадку виникає питання, чим відрізняється мораль від простої інстинктивної дії, коли тварини захищають більш слабких членів стаї під час нападу хижака, а не віддають йому здобич для того, щоб забезпечити майже абсолютне виживання для себе, під час саме цієї зустрічі з небезпекою.

Ми вважаємо, що відповідь на це питання можна дати не використовуючи новітні нароби філософської

думки, а звернувшись до класичних концепцій. Перша концепція яка раціоналізувала поведінку індивіда у державі, і тим самим назвала мораль раціональністю, це благо як знання Платона, ця концепція була представлена у “Державі”, оговорюючи можливість творити несправедливість, щось погане для іншої людини, лише с позиції незнання [1, с. 153]. Незнання можливих наслідків як для себе, так і для суспільства, Платон каже що тільки з такої позиції можна творити не благі (неморальні) діяння, в той же час, як такі діяння які в майбутньому йдуть на користь державі, необхідно причисляти до благих (моральних). Але цей приклад недалеко відійшов від стада тварин, та захисту молодих та слабких, з ціллю подальшого розвитку роду, і все це на рівні інстинктів. З тією різницею, що в платонівській інтерпретації, тільки людина яка володіє знанням зможе зробити правильний вибір, оскільки інстинкти вже не можуть керувати “моральністю”. Чим же обумовлюється ця неможливість, можна припустити, що складністю системи, але все ж ми вважаємо, що не тільки цим, оскільки у вулику теж не все так просто, та керування на рівні інстинктів реалізоване успішно.

Для вирішення цього питання треба звернутися до Дж. Локка, і його зауваження, про те, що людина має право на власність того, до чого вона додала свою власну працю, і що є цікавим, Девід Готье називає саме цей факт, тим, що моралізує “Левіафан” Гоббса [6, с. 207]. Деякі філософи йшли ще далі називаючи “Два трактати про правління”, розгорнутим моралізуючим коментарем до “Левіафана” [7, с. 82]. Але як можливо, що робота індивіда, яка є єдиною свободою з точки зору Гоббса, є в той же час базисом його прав. Як міг Локк припустити що, людина має право на своє тіло та його сили, тільки при умові що вона має право на працю, та в такому випадку знаходиться в раціональній та справедливій позиції обміну. Для того, щоб зрозуміти це, необхідно підійти з позиції первинного надбання, але зв’язаного додатковими обмеженнями. Надбання сил і тіла індивіда, роль праці, і необхідність використання того, що індивід отримує, забезпечує нас підходящим читанням локівської умови “як досить, так і добре”, “більше ніж міг би використати той хто, ще не отримав”, яка обмежує взаємодії в природному стані до тих, які роблять існування держави можливим. Але все ж в такому випадку, при буквальному читанні цієї умови, це буде не держава, а дещо схоже на общину, без торгової системи, як такої, але з заборонаю використовувати більше, ніж використовують інші. Це викликає необхідність модернізувати умову Лока так, щоб замість моральної (відносно Гоббса) общини, вона забезпечувала моральну державу. В цьому випадку нам допоможе читання Роберта Нозіка [9, с. 175]. Він вважає, “що достатньо і що залишилось в сумі для інших”, в “природній взаємодії”, маються на увазі будь які дії, які можуть погіршити позицію індивіда. Це створює базис, який можна назвати природними або базовими даруваннями, але мається на увазі не тільки те, чим наділена людина, як біологічний вид, а і те що вона змогла отримати не погіршивши умови існування інших людей у природному стані. Що може бути тим, до чого додала свою працю, і цим самим створили певні передумови для кооперації. Це все забезпечує базу для

затвердження мінімаксимального відносного договору, і обумовлює очікуваний результат кооперації.

Проблема в тому, що неможливо декларувати заборону погіршення ситуації індивіда в природному стані. В особливості, через те, що неможливо уникнути погіршення чиеїсь позиції, в той час не погіршивши свою. В такому випадку необхідно модифікувати умову Нозіка, за допомогою локівського аргументу, що збереження власного життя є більш пріоритетним ніж інших, і через це виправдовує дії, неприйнятні в інших ситуаціях. Модифікація умови заборона погіршувати позицію інших, за винятком тих ситуацій коли без цього не можна уникнути погіршення своєї ситуації. Будь яка більш сильна заборона, не може існувати, тому що вона буде певним обмеженням для початкової позиції-обміну.

Але виникає проблема в розумінні таких понять як, покращення і погіршення чиеїсь позиції. Оперувати термінами “краще”, та “гірше” досить просто, коли вони відносяться для певного індивіда, тому, що ситуація “краща”, лише у тому випадку, коли вона приносить більше користі ніж інша. Ми повинні розглядати цю ситуацію з точки зору певної базової позиції, і за цю базову позицію неможливо взяти початкову позицію обміну, оскільки ця позиція обмежена умовою не погіршення позиції інших, крім тих ситуацій коли це викликає погіршення позиції самого себе. Ми повинні визначити, що в умовах взаємодії в “природному стані”, можна сприймати як базову позицію, щоб визначити характер ефекту спричиненого діями цієї людини, на позицію, інших індивідів, чи на власну. Головне, що необхідно визначити, це кордон між погіршенням позиції інших, та невдачею в покращенні цієї ж позиції. Тому, що умова Нозіка, забороняє тільки перше, неможливість покращення, чи вірогідно навіть небажання, будь яка бездіяльність, чи діяльність яка привела до відсутності покращення ситуації інших, не є забороненою прийнятною умовою.

Для прикладу [4, с. 207] візьмемо людину яка тоне, і індивіда який знаходиться на березі річки, де вона тоне. Це будемо сприймати як результат. Для того, щоб оцінити, чи є це погіршення ситуації, чи просто не покращення потрібно оцінити ситуацію, яка передувала цій події. При умові якщо, та людина яка знаходиться на березі річки, тим чи іншим чином стала причиною падіння іншої у воду. Не є обов’язковою умовою те, щоб падіння було наміром того, хто знаходиться на березі, тобто воно могло бути спричинено як неувважністю, так і простим збігом обставин. Наприклад, індивід йшов по березу, перечебився через камінь і штовхнув іншого до річки. То при будь яких обставинах, якщо причинність можна прослідкувати до індивіда, який знаходиться на березі, в той час як інший тоне, і не робить нічого, щоб врятувати його, це буде погіршення позиції. Якщо ж взяти передумови, за яких індивід на березі, не має жодної причетності, до подій, які привели індивіда в умови небезпечні для життя. То в таких умовах бездіяння людини на березі буде не погіршенням ситуації. Можна описати, це так, що якщо розв’язка будь якої події, буде для одного і індивіда при присутності іншого, такою самою як при його відсутності, то це можна інтерпретувати, як не погіршення ситуації. В той час, якщо розв’язка ситуації

при присутності одного індивіда, для іншого, буде гірша чим при його відсутності, то це є погіршення позиції індивіда. Хоча тут є теж декілька проблем.

У випадку коли ми кажемо про погіршення, та не покращення, для когось іншого, ми можемо просто апелювати до відсутності іншого індивіда, як до ключового аргументу. Якщо інший індивід відсутній, то неможливо вже апелювати до гобс'янського основного аргументу, тобто до виживання індивіда, взаємозалежність, та виживання є незалежним від інших індивідів, і війна всіх проти всіх не є можливою [5, с. 52]. Також ми не можемо апелювати до присутності іншого індивіда, коли ми говоримо, про покращення, чи погіршення своєї власної позиції, за явних причин неможливості виключення себе з ситуації. Але ми можемо звернути увагу, на те, що будь яке погіршення, або не покращення ситуації, має взаємодію, чи її відсутність, як основу для оцінки. В такому, випадку, якщо піл час взаємодії з іншими індивідами власна ситуація індивіда погіршується, під погіршенням ми маємо на увазі зміщення очікуваного результату в менш бажану сторону від очікуваного (яке і є точкою відліку в цьому випадку), то в такому випадку це принесе погіршення іншим індивідам. В той час, якщо взаємодія, з іншими не викликає погіршення, а відсутність її викликає погіршення у інших то в такому випадку індивід має право сам вирішувати приймати в ній участь, чи ні, тому що, це можна розглядати, як не покращення.

Як результат, ми отримуємо модернізовану умову Локка, яка забороняє погіршення позиції іншої людини, окрім ситуацій уникнення погіршення власної позиції через взаємодію з цим індивідом. Або можна інтерпретувати це, як заборону покращення позиції індивіда, за допомогою взаємодії в яку імпліковано погіршення ситуації інших. І ця умова може використати для взаємодії припущення індивідуальної раціональної, максимізації користі, і взаємної незацікавленості. Та заперечує ненормоване придбання [10, с. 433].

Локк впроваджує умову для обмеження певної активності, а саме призначення певних об'єктів, які є зовнішніми для індивіда. Він казав про те, що є умова, яка дозволяє активність ексклюзивного придбання, яка виконується у згоді з попередніми умовами. В цій ситуації людина отримує матеріальні засоби виробництва, які необхідні для ринкової сумісної взаємодії. Але Локк припускає, що кожна людина починає з ексклюзивним правом власності на своє тіло, та на свої ментальні та фізичні можливості, право яке розширюється через роботу яку виконує індивід [11, с. 62]. Для нас ця умова грає набагато ширшу та більш основну роль. Ми оперуємо нею як базовим обмеженням, за допомогою якого, ми можемо відійти від природного стану Гобса, в якому нема жодного ексклюзивного права, а лише тільки свободи, для соціальної взаємодії в початковій позиції. Почати необхідно з оцінки того, зо може людина робити зі своїм тілом, та з тими силами, до яких вона має прямий доступ, і що інші можуть або не можуть робити с тілом та цими можливостями. Зрозуміло як ці права, приводять до прав на землю та на все інше. Це виникає нет тільки з акту привласнення який корелюється з вище зазначеними умовами, але з того що людина може зробити, та з того, що

через те діяння інші не можуть зробити, та як індивід може використати певні блага і послідовно обмежувати інших від використання благ і від зважання використати їх.

Так ми показали, що ця умова, є не чим іншим, як рудиментна структура права в природній взаємодії. Тим не менш вона перетворює хижацький природний стан, у продуктивний та раціональний, який був запропонований Локком. Але вона також може використовуватися як аргумент, який робить можливим існування більш складних форм соціальної взаємодії, як конкуруючого так і сумісного, кооперуючого. Звичайно соціальна взаємодія можлива і без цього, але структура прав буде визначатися обдарованістю кожного індивіда, та модернізована умова Локка може забезпечує такі умови як раціональність та неупередженість.

У стані природи Гобса кожен може використовувати власне тіло і силу як захоче. Але умова Локка стримує це використання, і робить це не впливаючи на умову свободи. Для використання влади не обов'язково взаємодіяти з іншими індивідами, тому що не є необхідністю покращення ситуації, більше ніж при вірогідній відсутності індивіда, так як і погіршення не буде більше ніж очікуване при його відсутності. Будь-яке обмеження, яке виходить з умови Локка, впливає на спосіб використання влади, але не на сам факт використання.

Кожна людина, при відсутності інших індивідів, може розраховувати на використання своїх власних сил і талантів, але не сил і талантів інших. Ця позиція створює відправну точку для контраргументації використання модифікованої умови Локка, не тільки для позиції індивіда, а саме для взаємодії. Використання власних сил та талантів у присутності інших ніяк не покращує ситуацію відносно їх присутності чи відсутності, а саме використання (обмін) сил і талантів інших покращує позицію індивіда відносно до їх відсутності чи присутності. Утримання від використання своїх власних сил погіршує ситуацію, в той час як невикористання сил та можливостей інших, просто не погіршує її. Використання власних сил може не покращити ситуацію інших, але не погіршити її, в той час як використання сил та талантів інших, навіть у взаємодії з власними може погіршити їх ситуацію. Так умова, яка забороняє покращення власної ситуації через погіршення ситуації інших, і в її рамках дозволяє будь які дії, не тільки стверджує право власності кожного на свої сили і таланти, але й заперечує використання цих сил і талантів іншими, даючи кожному ексклюзивне право на їх використання за власним бажанням. Результатом є перетворення необмеженої свободи гобс'янського природного стану, на набір персональних прав та обов'язків. У кожної людини є ексклюзивне право використання своїх власних прав та обов'язки без перешкод зі сторони інших, і обов'язок утримуватися від використання сил та талантів інших, до тих меж поки це буде обмежено тими у кого є прямий доступ к ним, то б то носіями цих сил і талантів.

Найближче до цього буде визначення "базового вкладу" Готьє [4, с. 100]. Він визначає це, як те що тільки ця людина додає до певної ситуації, не обов'язково ситуації обміну, і що не може бути використано, чи в повній мірі компенсовано при відсутності

цієї людини. І це додає не тільки можливості, а і певне нормативне самоусвідомлення, яке не є лише усвідомленням певних прав, а й усвідомленням обов'язків, не дивлячись на те, що відсутність з неможливістю компенсації для соціуму, можна врахувати як просто не покращення. Тобто певна моральність і поняття обов'язку додаються до "Левіафану" за допомогою цих умов. Ми визначили права індивіда на себе, та на використання своїх сил та талантів. Та чи є можливим інтерполяція цих прав на результати використання цих сил і талантів, тобто на результати праці. Прикладом може служити обробка ділянки землі з ціллю споживати вирощену на ній продукцію. В цьому випадку використання сил і талантів людини доволі незалежне, і не є покращенням власної ситуації через взаємодію з іншими (двосторонньою взаємодією). Навіть у випадку погіршення ситуації для інших, хто міг би обробити цю ділянку, але не зробив цього, бо вона вже зайнята, це погіршення є випадковим що до, вигоди яку отримує незначним порівняно до вигоди яку отримує індивід який обробив ділянку. Ця активність не суперечить Локівській умові. Тепер припустимо, що інший індивід відібрав землю яка вже була кимось оброблена. В такому випадку вона покращила свою ситуацію за допомогою результатів діяльності іншої, і навіть більше погіршила ситуацію порівняно з тою, яка б була при її відсутності. І така активність порушує умову Локка.

Але необхідно зауважити те, що для того щоб умова була порушена необхідно щоб, крім праці яка була докладена до певного предмету, необхідно ще і бажання індивіду який цю працю прикладав, що до використання результатів цієї праці, тому, що без другого це може бути і не погіршення, наприклад якщо людина зрубала дерево, дрова це результат праці яким вона захоче користуватися, і відчуження їх буде погіршенням, яке порушить умову, в той час як що іншій людині знадобиться пень, чи шишки які попередня персона позбавила з дерев під час вирубки, це не буде порушенням, тому що не дивлячись на те що до цього теж була докладена певна праця, але індивід не збирався користуватися певними її результатами які можуть бути корисними для інших, без погіршення ситуації для нього самого. Так само, якщо хтось використав щось, що індивід збирався використати, але не доклав до цього ніякої праці, то це теж не буде проти умови Локка.

Це демонструє нам право на результати праці, але ні в якому разі не повне право на власність [8, с. 107].

Та в загалом можна зробити висновок про те, що умова Локка є модифікацією яка моралізує як природний стан Гоббса так і його державу зображену у "Левіафані". Оскільки в природному стані за умовою Локка людина знаходиться у стані війни всіх проти всіх, який можна інтерпретувати як намагання максимально збільшити свій рівень благополуччя не дивлячись на те як це збільшення (не саме воно, а дії які мають призвести до нього) вплине на благополуччя людей навколо нього. За допомогою умови Локка ми визначаємо моральність природного стану в доволі примітивних рамках, якими є вимога не погіршення (не зменшення благополуччя іншого), в той же час з'являється ігнорування покращення (збільшення благополуччя). Але не дивлячись на примітивність цих рамок вони за-

безпечують подальші законні права людини в суспільстві, оскільки визначають те, на що людина може заявити права, а на що не може, то б то визначили, що не тільки праця є виміром власності, а й намір, що до використання цієї праці можна вважати певним виміром власності.

В статті ми змогли чітко визначити поняття погіршення, не погіршення, покращення та не покращення, та які можна вважати універсальними які можна використовувати для всіх концепцій суспільного договору, і також як певні моральні універсалиї [3, с. 307] і які допомагають нам більш чітко виявити погляди філософів на таке поняття як благополуччя, та зрозуміти, що саме мається на увазі під впливом дій одного індивіда на благополуччя іншого. І хоча це ще не є повним обґрунтуванням моралі з позиції раціональності, але забезпечує нас необхідним інструментарієм для нього.

Список використаних джерел

1. Платон. Государство / Платон. Сочинения в 4-х томах. – М.: Мысль, 2006. – Т. 3.
2. Baier K. The Moral Point of View: A Rational Basis of Ethics / Baier K. – NY: Ithaca, 1958.
3. Frederick W. and Wasielesk D. Evolutionary Social Contracts / Frederick W. and Wasielesk D. – Business and society review. – Volume 107, Issue 3, fall 2002. – P. 283–308.
4. Gauthier D. Morals by agreement / Gauthier g D. – Oxford: Clarendon Press, 1986.
5. Gauthier D. The logic of Liviathan / Gauthier g D. – Oxford: Clarendon Press, 2000.
6. Hobbes T. Leviathan / Hobbes T. – Oxford: Clarendon Press, 1909.
7. John D. The political thought of John Locke / John D. – Cambridge: CUP, 1982.
8. Kramer M. John Locke and the origins of privat property / Kramer M. – NY: CUB, 2004.
9. Nozick R. Anarchy, State, and Utopia / Nozick R. – NY: Basic Books, 1974.
10. Riley P. On finding an equilibrium between consent and natural law in locke's political philosophy / Riley P. – Political philosophy studies. – Volume 22, Issue 4, December 1974. – P. 432–452.
11. Tully J. A discourse on property / Tully J. – NY: CUB, 2006.
12. Warren C. When Self-Preservation Bids: Approaching Milton, Hobbes, and Dissent / Warren C. – English literary renaissance. – Volume 37, Issue 1, December 2007. – P. 118–150.

References

1. Platon. Gosudarstvo / Platon. Sochinenija v 4-h tomah. – M.: Mysl', 2006. – T. 3.
2. Baier K. The Moral Point of View: A Rational Basis of Ethics / Baier K. – NY: Ithaca, 1958.
3. Frederick W. and Wasielesk D. Evolutionary Social Contracts / Frederick W. and Wasielesk D. – Business and society review. – Volume 107, Issue 3, fall 2002. – P. 283–308.
4. Gauthier D. Morals by agreement / Gauthier g D. – Oxford: Clarendon Press, 1986.
5. Gauthier D. The logic of Liviathan / Gauthier g D. – Oxford: Clarendon Press, 2000.
6. Hobbes T. Leviathan / Hobbes T. – Oxford: Clarendon Press, 1909.
7. John D. The political thought of John Locke / John D. – Cambridge: CUP, 1982.
8. Kramer M. John Locke and the origins of privat property / Kramer M. – NY: CUB, 2004.
9. Nozick R. Anarchy, State, and Utopia / Nozick R. – NY: Basic Books, 1974.
10. Riley P. On finding an equilibrium between consent and natural law in locke's political philosophy / Riley P. – Political philosophy studies. – Volume 22, Issue 4, December 1974. – P. 432–452.
11. Tully J. A discourse on property / Tully J. – NY: CUB, 2006.
12. Warren C. When Self-Preservation Bids: Approaching Milton, Hobbes, and Dissent / Warren C. – English literary renaissance. –

Volume 37, Issue 1, December 2007. – P. 118–150.

Debushev V. V., graduate student, Department of Philosophy, National University of Krivoy Rog (Ukraine, Krivoy Rog), vityaded@gmail.com

Moralization of the mechanical representation of the state in John Locke's works

This article analyzes the impact of the teachings of John Locke on interpretation of social theory of Hobbes. Possibilities of interpretation of Lockian condition as moralizing comments that indicate the presence of natural rights, which provide further legal rights in society as defining something that the person can claim, and what cannot, then it would be determined that not only labor is a measure of property, but also the intention to use the results of this labor, can be considered as a specific measure of property.

In this article we can clearly define the concept of deterioration, no deterioration, improving and no improving which can be considered as universal, you can use all the concepts of the social contract as well as certain moral universal that help us to more clearly identify the views of philosophers onto such thing as welfare, and to understand what is meant by the actions of one individual influence on the well-being of others. Although this is not a full justification of morality from the standpoint of rationality, but provides us with the tools for it.

Keywords: law of nature, moralization, mechanical representation.

Дедушев В. В., аспирант кафедри філософії, Криворозький національний університет (Україна, Кривий Ріг), vityaded@gmail.com

Моралізація механічного представлення о государстве в работах Джона Локка

Анализируется влияние учения Дж. Локка на восприятие социальной теории Т. Гоббса. Возможности интерпретации условий, озвученных Локком как определенных морализирующего комментариев, которые указывают на наличие естественных прав человека, которые обеспечивают дальнейшие законные права человека в обществе, поскольку определяют то, на что человек может заявить права, а на что не может, то бы то определили, что не только труд является измерением собственности, но и намерение, к использованию этого труда можно считать определенным измерением собственности.

В статье мы смогли четко определить понятие ухудшение, не ухудшение, улучшение и не улучшение, которые можно считать универсалиями, которые можно использовать для всех концепций общественного договора также как определенные моральные универсалии которые помогают нам более четко выявить взгляды философов такое понятие как благополучие, и понять, что именно подразумевается под влиянием действий одного индивида на благополучие другого. И хотя это еще не является полным обоснованием морали с позиции рациональности, но обеспечивает нас необходимым инструментарием для него.

Ключевые слова: природный закон, механическое представление, морализация.

* * *

УДК 3:001.9]:[92Антонович (477)(092)

Гринчук М. Л.,
аспірантка кафедри соціальної філософії
та філософії освіти, Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), marina-grinchuk@mail.ru

Вплив історіософської концепції В. Антоновича на формування сучасного суспільного знання

Відтворено історико-філософську концепцію В. Антоновича, в контексті її актуалізації в сучасному суспільному знанні. Обґрунтовується внесок ученого на суспільну свідомість кінця XIX – поч. XX ст. Розглядається проблема “антидержави”, її вплив на українську націю, на формування української народності.

Ключові слова: антидержавна, селяни, нація, народність, демократичний принцип.

Кінець XIX – поч. XX ст. позначився для української суспільної думки як період піднесення національного відродження. Соціальною філософією піддається перегляду усталених концепцій і оцінок, визначення ролі та справжнього місця визначних мислителів в історії української національно-політичної думки.

Володимир Антонович – видатний український історик, філософ, політичний діяч, творчість якого знаменує цілий етап в еволюції української історичної думки. Він відкрито не втручався у політику, проте був виразником суспільно-політичних сподівань тієї частини

інтелігенції, яка на все українське дивилася не як на провінційну етнографічну спільноту, приречену історією на зникнення, а як на самостійне повновартісне національно-культурне явище, що має потужний потенціал для свого розвитку.

В. Антонович був інтелектуальним “мозковим центром” українського відродження другої половини XIX століття. Він продовжив і підніс на новий рівень те відкриття української нації, яке так масштабно розпочало кирило-мефодіївці.

О. Гермайзе, назвав В. Антоновича першим українським істориком без національної роздвоєності, притаманної його попередникам, істориком з ясною, хай і не цілком правильною, концепцією спадкоємності історичного процесу в Україні. “Національна і демократично-народницька концепція української історії, обласництво і інтерес до внутрішньої історії раціоналістичне і позитивістичне трактування історичних процесів, документалізм і точність в дослідженню та ясність у формулюванні висновків – ось те нове, що вніс В. Антонович в нашу історіографію. І до цього треба додати, що історична цінність цього вкладу збільшувалась ще тим, що В. Антоновичу вдалося першому з українських істориків оточити себе групою талановитих і працездатних дослідників, так, що і ще за життя міг вже В. Антонович бачити живе продовження своєї роботи і своїх бажань” [5, с. 146].

Соціальне життя на Україні формується згідно з провідною ідеєю українського народу, а також відповідно до рівня його свідомості, культури й освіти. Вчений був переконаний, що лише високий рівень освіти народу може сприяти найкращому втіленню провідної ідеї, в іншому випадку будь-які заходи будуть марними.

В. Антонович вважав, що найдемократичнішим суспільним прошарком в Україні є селяни, які “складають народність осібно”, подорожуючи по селах України, ознайомлюючись з народним світоглядом, де народ постав для нього не в шляхетному освітленні, а таким яким він є: мав сильну природну логіку, дуже розвинену народну етику з готовністю до допомоги нужденному.

Сила українського села спонукала його зробити свідомий вибір, який він відобразив у книзі “Моя сповідь”: “...Мені легше було з ними (шляхетськими звичками. – І. Г.) розлучитися, аніж з народом, серед якого я виріс, котрий я знав, котрого гірку долю я бачив у кожному селі, де тільки володів ним шляхтич, – з уст якого я чув не одну сумну пісню, що краяла серце” [3, с. 88]. Мабуть, звідси і необхідно шукати витoki розуміння В. Антоновичем змісту історії, який, на думку вченого, розкривається не в сфері державних засад і політичних стосунків, а в проявах народного життя, громадських і національних відносин.

Ідейний зміст української історії В. Антоновича вбачає у проявах громадсько-демократичного принципу, що виражає визнання рівності політичних прав для кожної людини в суспільстві. Незважаючи на те, що збіг обставин позбавив український народ самостійного розвитку і як наслідок, не дав можливості виявити свою провідну ідею, він таки інстинктивно просувався до неї. Повільність руху і навіть певну апраксію поступу до